

2014 február Próza

Egressy Zoltán: Százezer eperfa (részlet)

Latin Orsolya festőnőt kisebb sokk érte hatodikos általános iskolás korában. Egy márciusi napon, a hátsó padok egyikében ülve, arról értesült elviselhetetlenül rigolyás, ám néha érdekes információkkal szolgáló idős oktatójától, hogy a fizika tanítása szerint egy test két esetben áll: ha nem mozog, valamint ha egyenes vonalú, egyenletes mozgást végez.

Ez szíven ütötte. A mondat betört a térbe, de nem robbantotta szét a levegőt, és ez, osztálytársai teljes közönye, legalább annyira furcsa volt számára, mint a hallottak.

Senki nem kérdezett vissza, nem akart magyarázatot, igaz, ő se, finoman körbenézett, társai meredtek maguk elé, senkinek nem tűnt fel semmi. Ahogy a többiek, ő is megtanulta a definíciót, de iskolában sem korábban, sem később nem döbbsentette meg más oly mértékben, mint ez az egyszerűségében lenyűgöző, vérfagyasztó kijelentés. A fizika szerint tehát, aki normális, az gyakorlatilag halott. Aki úgy él, ahogy ők otthon, viták, botrányok, hullámhegyek-völgyek, zökkenők nélkül, szép, sima, egyenes vonalú, egyenletes élettel, az nem jó, az halott dolog, az az egész végül is áll.

Nem fizikusnak készült, ezek után ez fel sem merülhetett volna, akkor még festő sem akart lenni. Inkább színésznő, mint oly sokan a barátnői közül, de ő nem kimondva, ő csak titokban, konkrétan el nem köteleződve, mindössze a lelke tapogatózott óvatosan a színpad felé, aztán nem lett jelentősége a vágy erősségének, a következő évi szavalóversenyen minden romba dőlt. Főlényes diadalra készült, őt tartották első számú esélyesnek, a lányokat olykor-olykor szívesen végigsimogató magyartanár nemcsak lélekben, testben is a kerületi versenyen látta őt, sőt ott is már győztesnek, a versválasztás is jól sikerült, át lehetett élni a költő gyönyörű fájdmát.

Utolsó előtti volt a sorban, ami ideális, és nem is izgult, magabiztosan kezdte meg a szereplést, a függöny a második versszak végén ereszkedett le, nem egyszerűen a következő szót nem tudta, azzal sem volt tisztában, hol van, és mit csinál. Sűgni kellett, úgy tudta csak folytatni, az anyja sűgött, micsoda szégyen, legszívesebben elsűllyedt volna, ám az igazi rémálom ezután következett. A szövegben utcákról, terekről, házsorokról esett szó, és ő a *házsor* szó két középső betűjét zs-nek ejtette, valaki felszisszent a nézőtéren, ismerős szisszenés volt, a zsűritagok összenéztek, az értékeléskor aztán kíméletlenül szóba hozták a baklövést, csak akkor értette meg, mi történt.

Nemcsak a jövő, a jelen is ködben volt, vöröslött a szégyentől, meg akart semmisülni, és kinn kellett állni a többi szavalóval a színpadon, látták a kínját, volt, aki leplezetlenül örült neki. Megesküdüdött volna, hogy a nézőtéri szisszenő az anyja volt, még ez is, hideget érzett és ürességet, őt okolta, felmondta előző este a verset neki, zs-vel, és az anyja nem javította ki, nem figyelt a szavak értelmére egyikük sem, csak a dallamra, a ritmusra, egy hétig nem ment iskolába, színpadról soha többé nem akart hallani.

Jólesik belépni a teázóba, kellemes meleg csapja meg Orsolyát és édesanyját, finom fahéjillat és csönd, ez utóbbi a legjobb, megnyugvás a durva utcazaj után, valami kis hazaérkezés, még a narancsos fények is ügyesen ráerősítenek az érzésre, borzalmasan bunkónak kell lennie a pincérnek, vagy rettentő silánynak a teakínálatnak ahhoz, hogy ne érezzék kitűnően magukat ezen a délutánon. Esetleg, ha szóba kerül valami régi sérelem, az felülírhatja a harmóniát, például a házsoraffér, de tizennyolc évvel vagyunk a történetek után, az aznap esti rövid szóváltást követően soha többé nem került szóba köztük, ami történt, miért pont ma kerülne, nem fog természetesen, nem mintha bármelyikük elfelejtette volna.

A meleg, az illat és a csönd mellett a parketta tetszik nekik a legjobban, észlelték, amint beléptek, meg sem kell beszélniük, csak a lábuk elé néznek, aztán egymásra, egy halk *csodálatos* hangzik el mindössze, milyen jó ötlet, parketta, ámuldoznak egy keveset szavak nélkül, de nem akarnak vidéki álmélkodóknak tűnni, a hosszúkás helyiségben két asztal dobogón áll, ezek kiemelkednek a többi közül, a távolabbi magaslatot nézik ki maguknak, az a rész üres, az idősebb vendég indul először hangosan kopogós, határozott léptekkel a kör alakú, általa később *bűvöletesnek* nevezett asztalka felé.

Orsolya piros, hosszú kabátot vesz le magáról, édesanyja rókaprémgalléros feketét, a fogásra teszik, leülnek, körbenéznek rendszeren, eddig csak benyomásaik voltak, most rutinos szemmel felméri a terepet, az egyik barnával, a másik kékkel, nemcsak a szorosan a falak mellé állított, csészékkel teli vitrineket, a bordó falakat – melyek helyenként, ahol falilámpa világítja meg, téglavörösbe árnyalódnak –, a zsúfolt polcokat, melyeken roskadoznak az *elképesztően* színes, mintás, eladásra szánt teafűtartók, bögrék, teáskannák, dobozok, zacskós teák, nemcsak a falon lógó, többnyire londoni utcákat ábrázoló festményeket, hanem az embereket is. Egyikük kíváncsi, másikuknál foglalkozási ártalom, utóbbi a festőnő, kényszeresen figyel a tárgyakat és az embereket, alanyokat lát bennük és tárgyakat, jelzőkkel látja el őket magában, még akkor is, ha tudvalevőleg kizárólag fákat fest.

Kettesével ülnek a vendégek az asztaloknál, van itt két szerelmespár, egy biztosan, a másik eset kérdéses, talán csak barátok, diskurál egy idősebb duó, nyugodt szépséget áraszt magából mindenki, a hely finom stílusát átveszik a betérők. Lehalkulnak, jólneveltek lesznek, ideális hely ez komoly, elmélyült beszélgetésekhez, feltűnően sok a kardigán, ez a rendesség érzetét kelti, póló nincs, csak ing, ez itt csupa normális ember. Aggódó lányos apukák ide járó fiút képzelnek el a lányuk mellé, ha már muszáj valakit, inkább ide járjon teázni, mint a szomszédos kocsmába sörözni, kardigánja legyen, ne alkoholszagú zakója, talán unalmas, de rendes ember, ugyanakkor sem Orsolya, sem édesanyja nem lányos apuka, ilyesmit nem éreznek tehát, de megbízhatóságot, biztonságot igen, ki gondolná, hogy valójában egyikük sem ideális feleségtípus. Egyikük tudja ezt magáról, másikuk nem.

Pincérlány érkezik, Orsolya gyömbéres-friss teát kér, édesanyja édes marcipán feketeteát kis tejjel, jöhet két macaron is, a teára várni kell, lesz idő beszélgetni.

– Milyen szép fametszet – mutat a festőnő a pult mögötti szép fametszetre.

– Csodálatos – bólogat özvegy Latinné, nyugodt szépség van az ő arcán is, ez árad belőle egyelőre, bár mást is tud, a léptek és a rókaprémgallér árnyalta már némileg az arc szelídségét.

Orsolya feláll, a metszethez lép, egy pincérnő azt hiszi, kérne valamit, szíve szerint tényleg kipróbálná a nepáli vagy a kenyai teát a rendelt helyett, de inkább nem variál. Megdicséri a metszetest, a pincérnő mosolyog, neki ez mindegy. Orsolya visszaül, valami nem tetszik neki, a morgó frizsider nem illik a képbe, szóvá teszi, édesanyja rákontráz, ő a fűtőtest elhelyezését nehezményezi, a tűzoltókészülék is furcsa lenn, a fal mellett, nem beszélve a kávéfőzőről, idegen elem,

egyáltalán, a kávé egy teázóban, most a hibákat veszik sorra. Az asztalon, az üveglap alatt kis csipketerítő fehérlik, ez viszont rendben van, helyreáll a rend.

– Képzeld, máris karácsonyi hangulatban vagyok – mondja Latinné. – Csodálatos. Nem a sok piros miatt, ami itt van, otthon is bennem van már napok óta.

– Ki fogsz fulladni, anya – mosolyog Orsolya. – Korai még.

A karácsony mindig túl hamar bódította el őket, így volt Orsolya gyerekkorában is, a fenyőfát az első között szerezték be a városban, Latin úr nem értette, miért a sietség, nem volt meghatódós ember, nem örült a fa kötelezően nagy mérete miatt se, meglett volna ő egy szimbolikus ággal, mérnök volt, nem lírai alkat, a karácsony sehogy nem kapcsolódik hozzá anya és lánya fejében, kettejük mániája volt mindig is, főleg a hatvanéves asszonyé.

– Szorítom vissza az érzést – mondja –, még nem hallgatok meg minden CD-t, nem csinálom a keresztzemes hímzést. Majd amikor még adventebb lesz.

Két csésze és két kancsó érkezik, meg a macaronok, *elegáns kisaszszonysüteménynek* nevezi őket Latinné, ez célzás Orsolya családi állapotára, férjhez kéne mennie az anyja szerint, harmincéves, és hát festőnő, mi lesz így.

Az édesítési lehetőségeket latolgatják, négyféle döntésre van mód, fehér és barna verzió van az asztalon kristálycukorból, ugyanez a két variáció kandisból, kis tanakodás után a *frenetikusnak* tűnő barna kandist választják, kavicszerű képződményeket szórnak a teákba, Orsolya anyja beszúrja a második tuskét.

– Kevesebb sót kéne enned, megduzzad az ujjad. Csak a festés miatt mondom – susogja lányának, amikor az cukorért nyúl, és még valamit fontosnak érez megjegyezni, mihelyt kavargatni kezdik az italokat.

– Mit csinálsz, nem ide való az ilyen keverés. Így egy hajó gyomrában keveri a kávé egy fűtő.

– Milyen fűtő?

– Fűtő.

Orsolya mosolyog, megszokta ezt a stílust, nem esik jól, de nem baj, nem az az anyja problémája, amiről beszél, nem a kavarási és az ujjak duzzadása. Özvegy, és félő, hogy a lánya még az se lesz, ha így megy tovább, legalább férfiről férfira szállna, ahogy egy rendes festőnő szokott, szerinte az lenne normális, vagy család, vagy szálldosás, de hogy semmi és senki, és már mióta, nem megy sehogy a fejébe.

A lánya nézi a kis ráncokat édesanyja szája szegletében, milyen szigorú asszony, és mennyire nem vitte semmire a szigorával, emlékei vannak, amelyek nem úgy történtek, ahogy visszaemlékszik rájuk, neki legalább akadnak igazak, meg a fák újabban, a lélegző csodák, új szerelmei, mostanában egy nyírfakompozíció izgatja, ha elkészülne vele, meglenne a következő erdősort.

– Csodálatos volt az idei ősz – vált témát Latinné. Kortyol a teából. – Csak hát a szél. A tea is csodálatos, bár túl sok kandist raktam bele. Mutasd a tiédet.

Belekortyol a gyömbéres-friss teába.

– Erdeikunyhó-íze van.

Orsolya nevet, ez tetszik neki, felnéz, a plafonba órákat építettek, azokat figyeli, nem járnak, díszek.

– Tudod, Virginia állam honnan kapta a nevét? – kérdezi Latinné. – Az volt az első gyarmat. I. Erzsébetről nevezték el, tiszteletből. Szenzációs.

– Nem gondolod, hogy szűz vagyok, ugye, anya?

– Eszembe se jutott.

Milyen lenne az erdeikunyhó-íz, ha lenne, tűnődik Orsolya, tulajdonképpen szórakoztató nő az anyja, havonta egyszer jön látogatóba, és mindig hoz magával újabb és újabb elképzelhetetlenségeket.

– Van most modelled? – érkezik a következő kérdés.

– Van egy fekete – mondja Orsolya kis szünet után. – Két köteg izom a háta, gyönyörű srác. Seftes csávó a Keletiből. Ghánai.

Latinné emésztgeti az információt, nem tudja, hogyan reagáljon, a csodálatost nem érzi helyénvalónak, a lelke mélyén sejti, hogy mindez nem igaz, a lánya gúnyolódik, mindig ezzel menekül ki minden helyzetből.

– Mit szólsz, hogy egyre több a festőnő? – kérdezi Orsolyától. – Mi lehet a kisképzőben? Csupa lány, mi? Hogy szerettél oda járni! Csodálatos volt.

– Majdnem mindenki lány most az osztályban.

– Ezt mondom. Hogy fognak pasizni? Tudod, mit jelent az ilyen elnőiesedés?

Orsolya újra tölt magának, de nem veszi kézbe a csészét, túl gyorsan iszik, így hamar el fog fogyni az ital.

– Azt jelenti, hogy nem fontos – folytatja az édesanya. – A társadalom számára lényeges szakmák nem nőiesednek el. Amit csinálsz, arra nincs szükség. Csodálatos ez a csipke, nem? Meg az az aranyos baglyos csésze ott.

Kint tépkedni kezdi a vékonyka fákat az erősödő szél, vadul hajlanak a kopár ágak, Orsolya kavarja a kandist, nehezen oldódik, kövecskék ülnek a csésze alján. Ha felkavarja, felszállnak, aztán azonnal visszautaznak. Megint kinéz az ablakon egy komolyabb fuvallat hangjára, Latinné követi a tekintetét, az utca felé fordul ő is.

– Télen lehet itt igazán szenzációs. Mikor kinn hull a pelyhes fehér hó.

Jó ez így is Orsolyának, az anyja hülyeségei és a meleg, puha hangulat együtt, szeretet önti el, nem örül mindig az ilyen beszélgetéseknek, de most szórakoztatja.

– És? Mit festesz mostanában? Mi érdekel? Egy jó jegenyesor?

Orsolya újra a kandist kavarja, lassan beszél.

– Mostanában pasiról pasira szállok, anya. Lébecolok, eladogatok, amit tudok, pár fát, tudod.

És festem a fekete srác seggét, meg a combjait, mindenféle szögből, nézd, ekkora combjai vannak, mutatom.

– Orsolya.

– Ha kicsit picca egy festőnő, ahogy én, akkor semmi gond. Festek portrékat is, gazdagokat, a hegyen, sorba állnak hozzám, várólista van. Figurális vagyok eléggé, nem probléma. Nőket érdemes festeni, azt veszik. De én férfiakat szeretek, főleg ezt a ghánait.

– Orsolya.

Orsolya felnéz, belekezd.

– Anya, figyelj rám. Öt éve komoly visszagyerekedés kezdődött nálad. Elkezdted nem érteni a dolgokat. Elevenen éltél a szokásos szerepeidben, de csak azokban, a saját világodban. Akkor kezdted mindent csodálatosnak nevezni. Bezáródtál, és öreg lettél.

– Ha a szél nem hagyja abba, nem is tudom, mi lesz. Vihar lesz? – fürkészi az özvegyasszony a kirakaton túli világot.

– Az impulzusokkal nem tudtál mit kezdeni – folytatja Orsolya, anyja a berendezést vizslatja. – Aztán feljöttél egyszer, elmondtam, mit gondolok, és utána minden megváltozott. Beültünk abba a Csiga nevű helyre, emlékszel, éjfélig ott voltunk, alig tudtak kibaszni minket onnan. Azt mondtad, csak velem tudsz önmagad lenni, te mondtad, nem én, meg hogy velem azzá válsz, aki mindig is voltál a magad szemében, és megbeszéltük, hogy egyidősek vagyunk, úgy is volt, akkor egyidősek lettünk, és utána volt, hogy szerelmes lett beléd valaki.

Latinné megkocogtatja a csésze oldalát, szórakozottan bámul maga elé.

– Apa érezte, hogy elveszít. Teperni kezdett, undorító puncstortává változott, te fogalmaztál így. Sírt, picsogott, kiábrándultál volna belőle akkor is, ha nem lett volna másé a szíved. És mégis visszahódított, baszsa meg.

– Igazad lehet a fákkal – mondja Latinné. – Ha festő lennék, én is választanék valami állandót magamnak.

– Visszahuppantál. Megint törődött és kiszámítható vagy, ugyanazok a gesztusaid.

Megint minden csodálatos.

– Most sétálok egyet.

Kérik a számlát, mindketten fizetnének, végül elfelezik, az időjárás kerül még szóba, komoly szélviharok dúlnak, nehogy elfújják Budapestet, Latinné megerősíti, hogy jární akar egyet, aztán, ha majd kiszellőztette a fejét, hazamegy, a lakásban találkoznak.

– Merre akarsz sétálni? Menjek veled?

– Ne. Elmegyek oda, ahol sokat üldögéltünk.

Orsolya nem kérdezi meg, kivel, a férjével vagy a szerelmével, sajnálja kicsit az elmúlt percekét, sajnálja is meg nem is, kilépnek, hűvös van, rossz szagok és zaj. Kéne venni új ecseteket, ez jut eszébe a széltépte fákról, a műanyagok gyorsan kopnak, majd jövő héten, addig úgyse kell, itt van anyuka, olyan ritkán jön.

Kapcsolódó írások:

1. **Egressy Zoltán: Szaggatott vonal (részlet)** Most közelít az első kocsizó, hogy egymásnak estünk,...
2. **Egressy Zoltán: Álmos utas haragja** Százhetet vert a harang délben, megszámláltam végre, régen készültem rá...
3. **Egressy Zoltán: Hibát hibára** Spirálfűzet drótját kell beletenni, és akkor ahogy szívod, megáll végig...
4. **Egressy Zoltán: Kicsi világ** Én csak üzemeltettem a kiskocsmát, nem voltam tulajdonos, nem úgy...
5. **Egressy Zoltán: Élénk neon** Hat gyereket akartam valamikor. Nálunk mindenki egyke volt, az egész...

Cimkék: **Egressy Zoltán**